

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/120/2022
Identifikačné číslo spisu:	1114214524
Dátum vydania rozhodnutia:	26.09.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1114214524.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: W. N., narodená XX. V. XXXX, T. Č.. XX, zastúpená advokátskou kanceláriou hbr advokáti s.r.o., IČO: 47 239 310, Bratislava, Kalinčiakova 33, proti žalovanej: Slovenská republika, v mene ktorej koná Sociálna poisťovňa, Bratislava, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom žalovanej, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 12. januára 2022, č. k. 2Co/54/2019-395, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) z 25. januára 2019, č. k. 17C/72/2016-221 o zamietnutí žaloby o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom žalovanej a nepriznaní žalovanej nároku na náhradu trov konania. Žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

2. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovým posúdením súdu prvej inštancie. Rozhodnutím Sociálnej poisťovne č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 12. februára 1997 bol žalobkyni priznaný starobný dôchodok vo výške 1 815 Sk mesačne a vdovský dôchodok vo výške 2 314 Sk mesačne. Žalobkyňa dňa 21. marca 1997 doručila Sociálnej poisťovni žiadosť o preskúmanie uvedeného rozhodnutia a tvrdila, že jej má správne patriť dôchodok v inej výške. Sociálna poisťovňa túto žiadosť postúpila Krajskému súdu v Nitre spolu s vyjadrením - špecifikáciou výpočtu dôchodku žalobkyne a žiadosťou o potvrdenie napadnutého rozhodnutia. Žalobkyňa následne dňa 18. júna 1997 doručila Krajskému súdu v Nitre podanie, podľa ktorého je s vysvetlením výpočtu dôchodku žalovanou obsiahnutom vo vyjadrení žalovanej spokojná, a preto nežiada o súdne preverenie napadnutého rozhodnutia. Uznesením č. k. 14S/141/97-9 z 19. júna 1997 Krajský súd v Nitre konanie vo veci návrhu žalobkyne na preskúmanie rozhodnutia č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 12. februára 1997 z dôvodu späťvzatia návrhu žalobkyňou, zastavil. Žalobkyňa

dňa 22. augusta 2011 požiadala Sociálnu poisťovňu o prepočítanie výšky jej starobného dôchodku. Rozhodnutím Sociálnej poisťovne č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 26. septembra 2011 bol žalobkyni v zmysle § 162f ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. v spojení s § 112 ods. 1 a § 259 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení odo dňa 24. augusta 2008 starobný dôchodok upravený na sumu 8 429 Sk mesačne a vdovský dôchodok na sumu 2 680 Sk mesačne. Z odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplynulo, že žalobkyňa už dňa 11. januára 1997 splnila podmienky nároku na výplatu uvedených dôchodkov. Keďže jej starobný dôchodok bol vyšší ako vdovský dôchodok, podľa rozhodnutia jej patrila starobný dôchodok v plnej výške a vdovský dôchodok vo výške jednej polovice. Sociálna poisťovňa dňa 29. septembra 2011 oznámila žalobkyni, že jej od novembra 2011 bude poukazovať dôchodok v sume 414,10 eur a dôchodok za dobu od 24. augusta 2008 do 9. novembra 2011 v sume 2 059,90 eur jej bude vyplatený poštovým poukazom. Súčasne odvolací súd zdôraznil, že za nezákonné rozhodnutia označila žalobkyňa v žalobe rozhodnutie Sociálnej poisťovne XXXXXXXXXXXX zo dňa 12. februára 1997. Za nesprávny úradný postup označila postup Sociálnej poisťovne v súvislosti s vydaním tohto rozhodnutia.

3. Odvolací súd konštatoval, že žalobkyňa opravný prostriedok proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 12. februára 1997 vzala späť, čo z procesného hľadiska má rovnaké účinky, ako keby opravný prostriedok nepodala. Situáciu, že toto rozhodnutie vyvolalo účinky, tak z časti zavinila sama žalobkyňa, ktorá mohla a mala využiť opravný prostriedok, ktorý mala k dispozícii na obranu proti tomuto rozhodnutiu. V prípade dôvodov hodných osobitného zreteľa môže byť podľa odvolacieho súdu podmienka podania opravného prostriedku v zmysle ustanovenie § 3 zákona č. 58/1969 Zb. poškodenému odpustená, ale skutkový stav danej veci nedáva podklad pre takýto postup. Žalobkyni v podaní opravného prostriedku nebránili žiadne objektívne skutočnosti a pre uvedený záver nemôže mať vplyv, že sa spoliehala na správnosť vysvetlenia výpočtu súbehu dôchodkov, ktoré Sociálna poisťovňa predniesla vo vyjadrení k pôvodne podanému opravnému prostriedku žalobkyňou. Dôvera žalobkyne v postup Sociálnej poisťovne v danom prípade nedosahuje úroveň zvláštneho zreteľa, pretože žalobkyňa sa vedome vzdala práva, ktorým mohol iný štátny orgán (súd) žalobkyňou uplatnený nárok na dôchodok právne posúdiť inak. Z výsledkov dokazovania v danej veci nevyplynulo, že by dôvodom späťvzatia opravného prostriedku bolo vedomé zavádzanie žalobkyne Sociálnou poisťovňou (žalobkyňa tvrdila, že mala byť Sociálnou poisťovňou uvedená do omylu). Súd oboch inštancií dospeli k názoru, že nie je možné nárok na náhradu škody pre nesplnenie podmienky uvedenej v ustanovení § 3 a § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. priznať.

4. Odvolací súd bol toho názoru, že rozsah škody za obdobie od 1. júla 1999 do 24. augusta 2008 nie je už dôsledkom rozhodnutia Sociálnej poisťovne č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 12. februára 1997, ale dôsledkom toho, že žalobkyňa zostala nečinná voči výkonu práva vyplývajúceho zo zákona č. 107/1999 Z. z. účinného od 1. júla 1999, ktoré ju oprávňovalo požiadať o prepočítanie dôchodku pri súbehu nárokov na výplatu dôchodkov, s doplatením rozdielu najviac 3 roky spätne od uplatnenia nároku na dávku alebo nároku na jej zvýšenie, najskôr od splátky dôchodku zročnej od 1. júla 1999. Preto za relevantnú príčinu, na základe ktorej došlo k ďalšej udalosti, ktorá viedla u žalobkyne k vzniku škody v období od 1. júla 1999 do 24. augusta 2008 je nutné považovať to, že právo na prepočítanie dôchodku žalobkyňa nevyužila, pretože predmetnú žiadosť podala až dňa 22. augusta 2011. Odvolací súd doplnil, že žalobe by nebolo možné vyhovieť pre premlčanie práva v zmysle ustanovenia § 22 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. Keďže žaloba bola na súd podaná dňa 15. mája 2014 a žalobkyni rozhodnutie, z ktorého odvodzuje nárok bolo doručené najneskôr 21. marca 1997, pretože v tento deň už podala žiadosť o preskúmanie rozhodnutia Sociálnej poisťovne č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 12. februára 1997, je zrejmé, že došlo k uplynutiu objektívnej premlčacej doby a to viac ako o 7 rokov. Ustálil, že žalobkyňa mala možnosť domôcť sa svojho práva skôr ako premlčanie uplynulo. Nebolo povinnosťou Sociálnej poisťovne preskúmať pôvodné dôchodkové rozhodnutia v rámci autoremedúry. Sociálna poisťovňa k prepočítaniu dôchodkov mohla pristúpiť len na základe žiadosti poberateľa dôchodku o posúdenie súbehu nárokov na výplatu dôchodkov, podľa § 162f ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb.

5. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyňa včas dovolanie z dôvodu uvedeného v § 421 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Namietala nezákonnosť

rozhodnutia z 12. februára 1997, ako aj rozhodnutia žalovanej z 25. septembra 2011 s tým, že je v rozpore s § 56, § 56a a § 162f zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení“). Poukázala na dôvodovú správu k zákonu č. 107/1999 Zb. Postup žalovanej bol aj v rozpore s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. Sdo/1/97 a 1So/54/96, o ktorých mala žalovaná vedomosť. Z rozhodnutia žalovanej z 24. augusta 2011 je zrejmé, že opätovne rozhodla o súbehu dôchodkov. Týmto rozhodnutím podľa dovolateľky len potvrdila nezákonnosť svojho pôvodného rozhodnutia. Žalovaná mala povinnosť vždy postupovať tak, ako pri rozhodovaní o súbehu dôchodkov, ktoré vykonala na základe jej žiadosti z 24. augusta 2011. Žalovaná svoje nezákonné rozhodnutie zrušila vlastným rozhodnutím č. XXXXXXXXXX z 26. septembra 2011, ktorý zmenil prepočet starobného a vdovského dôchodku, na základe čoho ich začala poberať v správnej výške. Za naplnenie dovolacieho dôvodu preto považuje vyriešenie právnej otázky, ktorý nebola v praxi dovolacieho súdu ešte vyriešená, a to povaha rozhodnutia (zrušujúce/zmeňujúce) správneho orgánu vydaného na základe žiadosti občana postupom podľa §162f ods. 2 zákona č. 100/1988 s účinnosťou od 01. júla 1999. Sociálna poisťovňa vediať o vyššie uvedenom rozhodnutí najvyššieho súdu sama mohla vyhovieť jej žiadosti autoremedúrou bez potreby postúpiť vec súdu. Zamestnanci žalovanej ju uviedli do omylu, že výpočet je správny, na čo svoje odvolanie vzala späť. Ďalšiu právnu otázku, ktorou má byť naplnený odvolací dôvod vidí v posúdení, či ak správny orgán nevyužije možnosť rozhodnúť využitím autoremedúry aj napriek tomu, že môže odvolaniu v plnom rozsahu vyhovieť, možno v tomto štádiu rozhodovania o odvolaní považovať podmienku podania opravného prostriedku za splnenú. Nevykonaním autoremedúry porušila žalovaná ako správny orgán zásadu zákonnosti. Žalovaná mala ex offo rozhodnúť o zvýšení dávky. Ďalšiu zásadnú právnu otázku vidí v posúdení príčiny a následku v prípadoch, keď nielen poškodený subjekt mal možnosť škodu odvrátiť využitím príslušného právneho prostriedku, ale rovnakú možnosť mal aj správny orgán, ktorý nezákonné rozhodnutie vydal. Odvolací súd to nesprávne posúdil, keď uviedol stanovil, že rozsah škody nie je dôsledkom rozhodnutia žalovanej, ale nečinnosťou žalobkyne.

6. Prvý raz sa dozvedela o spôsobení škody až 29. septembra 2011, keď jej žalovaná doručila rozhodnutie so zmeneným prepočtom výšky starobného a vdovského dôchodku. Svoj nárok uplatnila v trojročnej subjektívnej premlčacej lehote. Aj pri existencii 10 - ročnej objektívnej premlčacej lehote sa dozvedela až neskôr, podľa jej názoru začala jej plynúť subjektívna premlčacia lehota až od okamihu, keď sa o tom dozvedela. Vznesenie námietky premlčania žalovanou považuje za priečiace sa dobrým mravom, čo odôvodňuje aj aplikáciou § 3 ods. 1 zákona č. 60/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej „OZ“). Považuje to aj za zneužitie práva, neprimeranej tvrdosti a šikany. Poslednú právnu otázku naplňujúcu vymedzený dovolací dôvod vidí v posúdení nemožnosti prihladiť na námietku premlčania v prípade, ak jej uplatnenie je prejavom zneužitia práva, neprimeranej tvrdosti alebo šikany na úkor druhého účastníka právneho vzťahu, pričom v posudzovanom prípade je rozhodujúcou skutočnosťou, ktorá spôsobila uplynutie času. Preto navrhla, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu, vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie a žalobkyni voči žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

7. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že zo zisteného skutkového stavu vyplynulo, že rozhodnutie o starobnom dôchodku z 12. februára 1997 nebolo zrušené a je právoplatné aj v súčasnosti. Konanie o žiadosti žalobkyne o prepočet súbehu jej dôchodkových dávok v roku 2011 žiadnym spôsobom procesne nesúviselo s konaním o starobnom dôchodku z roku 1997 a toto konanie nie je možné považovať za konanie o opravnom prostriedku vo vzťahu k rozhodnutiu z 12. februára 1997. Keďže žalobkyňa svoje odvolanie vzala späť, má to rovnaké účinky, ako keby odvolanie nepodala. Žalovaná nemá žiadnu povinnosť ex offo posudzovať veci, ale v zmysle § 162f ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. vyplýva, že súbeh dôchodkových dávok sa posúdi iba na žiadosť občana. Súhlasí s odôvodnením odvolacieho súdu o absencii príčinnej súvislosti medzi vydaným rozhodnutím z 12. februára 1997 a žalobkyňou požadovanou škodou. Žalovaná včas uplatnila námietku premlčania, v rámci 10 - ročnej objektívnej premlčacej lehoty. Jeho uplynutím je právo na náhradu škody oslabené a po vznesení námietky premlčania ho už nie je možné priznať. Začatie plynutia subjektívnej premlčacej lehoty mohla ovplyvniť výlučne žalobkyňa, ktorá si svoju žiadosť podľa § 162f zákona č. 100/1988 Zb. mohla uplatniť už v roku 1999 a iba z dôvodu jej nečinnosti tak urobila až v roku 2011. Žalovaná žiadnym

spôsobom nezasahovala do práv žalobkyne a ani inak nezavinila uplynutie objektívnej premlčacej lehoty, keďže od ukončenia odvolacieho konania z 12. februára 1997 do podania žiadosti podľa § 162f zákona č. 100/1988 Zb. dňa 22. augusta 2011 nevykonala žiadny úkon, ktorý by tvoril prekážku alebo by čo i len sťažil možnosť žalobkyne uplatniť si jej právo. Vzhľadom na vyššie uvedené požadovala, aby dovolací súd podľa § 448 CSP dovolanie zamietol. Žalovaná si náhradu trov dovolacieho konania neuplatnila.

8. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že žalobkyňa dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), strana sporu bola zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP

9. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

10. Podľa § 3 zákona č. 58/1969 Zb. ak nejde o prípady hodné osobitného zreteľa, možno nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím priznať len vtedy, ak účastník využil možnosť podať proti nezákonnému rozhodnutiu odvolanie, rozklad, námietky, odpor alebo sťažnosť.

11. Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. nárok na náhradu škody nemožno uplatniť, dokiaľ právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, pre nezákonnosť nezrušil príslušný orgán. Rozhodnutím tohto orgánu je súd rozhodujúci o náhrade škody viazaný.

12. Keďže žalobkyňa vzala svoje odvolanie voči napádanému rozhodnutiu žalovanej späť, ide o rovnaké účinky, ako keby odvolanie ani nepodala, a teda súd následne nemohol sporné rozhodnutie vecne preskúmať. Rovnako neboli zistené ani žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa a to poukazom na ustálený skutkový stav ustálený odvolacím súdom. Prípád osobitného zreteľa je mimoriadnou situáciou, spravidla ak by nemohol účastník konania z objektívnych dôvodov, napr. zmeškal lehotu na podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, pokiaľ by podľa zákona nebolo možné odpustiť zmeškanie takejto lehoty. Žalobkyňa mala možnosť poradiť sa s advokátom, prípadne dať sa zastupovať advokátom aj v konaní pred súdom preskúmajúcim rozhodnutie Sociálnej poisťovne.

13. Preto odvolací súd postupoval správne keď v zmysle § 3 a § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. nevyhovел odvolaniu žalobkyne, z dôvodu, že absentoval základný predpoklad zodpovednosti za škodu spôsobenej nezákonným rozhodnutím, a to nevyužitie možnosti podať opravný prostriedok, (späťvzatie opravného prostriedku žalobkyňou).

14. Keďže nebol naplnený základný predpoklad zodpovednosti za škodu, dovolací súd nepreskúmal ďalšie námietky žalobkyne. Odhliadnuc od tejto skutočnosti, je potrebné dodať, že odvolací súd sa dôsledne zaoberal všetkými námietkami žalobkyne, dostatočne ich odôvodnil a dal tak zrozumiteľnú odpoveď na všetky podstatné žalobkyňou nastolené otázky. Skutočnosť, či v administratívnom konaní Sociálnej poisťovne vznikol a trvá protiprávny stav, dovolací súd neskúmal, pretože súdny prieskum zákonnosti patrí do právomoci správnych súdov v zmysle § 2 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok.

15. Dovolací súd rozhodnutie o nároku žalovanej na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.